

**Cursus theologici iuxta scholasticam huius temporis
Societatis Jesu methodum tomus ...**

Amico, Francesco

Duaci, 1640

III. Quo pacto ordinanda sint signa prioritatis, & posterioritatis in actibus
intellectus, & voluntatis diuinæ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82000)

43. Ex hac doctrina, multa deduci possunt, quæ in proprijs materijs ex professo tractantur. Sed ne eadem repetantur, remitto ea ad proprias tractationes. Solum hic adnoto, hanc mutua prioritatem & posterioritatem in diuerso genere non modo admittendam esse inter diuinas personas, secundum diuersas rationes consideratas, sed etiam inter diuina attributa, nec non inter actus diuini intellectus & voluntatis; atque inter obiecta ipsa, vt tales actus terminantia. Item inter perfectiones absolutas & respectivas inuicem comparatas. Quo fit vt non semper hæc mutua prioritas & posterioritas sit realis, sed interdum realis ex vna parte, rationis verò seu virtualis ex alia: interdum autem rationis seu virtualis ex vtraque parte, iuxta naturalem exigentiam extremorum, quæ mutuo comparantur vt priora & posteriora secundum diuersas formalitates & rationes.

44. Ad fundamentum primæ sententiæ Respondeo, distinguendo maiorem: nam si per prius simpliciter, intelligatur prius non tantum secundum originem, sed etiam secundum alias rationes prioritatis, neganda est maior, quæ potius erat probanda, quam supponenda. Siquidem cum prioritate originis non repugnat posterioritas in alio genere, vt probatum est. Saluatur enim prioritas originis, si produciens habeat suum esse independens à producto, in eo duotaxat genere, in quo illud debet communicare producto. Si verò per prius simpliciter, intelligatur prius secundum potiore & principaliorem rationem prioritatis, concedenda est maior. Nam inter omnes prioritates, quæ Deo conuenire possunt, potissima est originis, per quam vna persona realiter communicat esse alteri. Alioquin quæ inter omnes prioritates principem locum tenet, auctore Philosopho in Prædicamentis cap. de Priore, est prioritas durationis, secundum quam vnum dicitur antiquius alio. Cæterum sicut cum prioritate durationis, quæ est omnium potissima, stare potest posterioritas in alio genere: ita cum prioritate originis non repugnat posterioritas in alio genere. Ex his patet ad probationem maioris; cuius neganda est minor.

SECTIO III.

Quo pacto ordinanda sint signa prioritatis & posterioritatis in actibus intellectus & voluntatis diuinæ?

45. SUPPONENDUM est, hæc signa non esse signa Prioritatis, & Posterioritatis realis, sed tantum rationis, & virtualis duntaxat præsuppositionis vnus formalitatis ad aliam, quatenus secundum rectum ordinem rationis vna formalitas concipienda est prior alia ab intellectu, non valente vnico actu con-

cipere totam perfectionem obiecti. Vt posito, quod non possit vnico actu simul concipi perfectio intellectus & volitionis diuinæ, rebus ordo concipiendi, fundatus in rebus ipsis poscit, vt intellectus concipiatur prior volitione, tum quia in rebus creatis, ad instar quarum increatas concipimus, intellectus præcedit volitionem: tum quia ipsa plenitudo diuini actus postulat, vt prius concipiatur secundum vnā formalitatem, quam secundum aliam. Nam sicut formalitates intellectus & volitionis per mutua identificationem non amittunt proprium esse intellectus & volitionis in Deo, ita nec naturalem exigentiam, vt vna concipienda sit prior alia.

46. Est autem hoc suppositum tum contra Scotum opinantem, hæc signa non esse tantum rationis, sed ex natura rei, qui propterea, vt supra vidimus, appellat signa siue instantia naturæ, ad cuius prioritatem & posterioritatem docet, non sufficere solam distinctionem rationis. Tum contra Ocham. Gabriel. in 1. dist. 9. quæst. 3. ad finem, & Gabrielem in 3. dist. 2. dubit. 3. in fine, negantes huiusmodi signa & instantia rationis in actibus diuini intellectus & voluntatis. Nos tamen prædicto supposito, vt certo admissio, tum ex Patribus, qui sæpe huiusmodi signis vtuntur ad explicandum mysterium diuinæ prædestinationis, vt patet ex Augustino pluribus in locis, & ex Prospero in epist. ad Augustinum ante librum de Prædestinatione Sanctorum; tum ex communi sententia Theologorum, qui hæc signa admittunt ad explicandas varias dependentias, quas obiecta ipsa vt à Deo voluta important. Vt iterum explicandum superest, quo pacto, & vnde sumenda sit hæc proprietas, & posterioritas in actibus intellectus, & voluntatis diuinæ.

47. PRIMA sententia est Caietani 3. p. qu. 1. art. 3. §. Ad euidentiam horum, distinguens Vniuersum hoc in tres ordines, naturæ, gratiæ, & vnionis hypostaticæ. In primo ordine collocat res omnes naturales; earumque defectus, tam purè naturales, vt monstræ, ægritudines, ignorantiam; quam morales, vt peccata, quæ collocat in ordine naturæ, quia solius naturæ viribus committuntur. In secundo collocat omnia dona gratuita, & supernaturalia naturæ superaddita. In tertio vnionem Verbi cum natura creata. Porro hos ordines ita combinat, vt in diuina mente primus præsupponatur ad secundum, secundus verò ad tertium. Quare iuxta hunc ordinem ita docet coordinanda esse signa & instantia rationis in actibus intellectus, & voluntatis diuinæ; vt quæ spectant ad ordinem naturæ, præconciipienda sint priora ijs, quæ spectant ad ordinem gratiæ; & quæ ad ordinem gratiæ pertinent, præconciipienda sint priora, quam quæ pertinent ad ordinem vnionis.

48. Ex qua doctrina colligit, Incarnationem CHRISTI, vt potè spectantem ad tertium ordinem, prædestinatam esse post præuius peccatum originale, in cuius remedium

Scotus.

Ocham.
Gabriel.

Patres.

August.
Prosper.

Theologi.

Caietanus.

Aristoteles

illa est decreta, aliàs non decernenda: & prædestinationem cuiuslibet puri hominis ad gloriam decretam esse post præuisa omnia naturalia ipsius; nec non post defectus, tam naturales, quam morales; atque adeo post ipsius peccata commissa præuisa. Fundamentum huius opinionis est: quoniam eo ordine concipienda sunt hæc instantia rationis in mente diuina, quo res ipsæ mutuo se supponunt. Atqui natura supponitur ad gratiam, tanquam substratum ad formam indebitam; gratia verò ad vnionem hypostaticam, tanquam ordo medius ad summum.

Scotus.

49. SECUNDA sententia est Scoti in 1. dist. 41. qu. vnica, §. *Potest aliter*, & in 3. dist. 7. qu. 3. §. *Sed hic sunt duo*, & dist. 19. qu. vnica. §. *In ista questione*, talem ordinem in actibus diuine voluntatis assignantis, qualis est inter finem & media. Vnde sicut finis est prior medijs; & inter media, quæ sunt nobiliora, & propinquiora fini, priora sunt ijs, quæ sunt ignobiliora & remotiora à fine: ita in Deo intentio finis est prior electione mediorum; & electio mediorum nobiliorum & propinquiorum fini, est prior electione mediorum ignobiliorum, & à fine remotiorum. Ex quo principio deducit, Christum, qui est nobilissimum inter omnia media, & ad Dei gloriam manifestandam, qui est finis omnium operum Dei ad extra, aptissimum & propinquissimum, fuisse primum inter omnes prædestinatos. Ex quo vterius infert, illum venturum fuisse, saltem in carne impassibili, etiamsi Adamus non peccasset; eo quod eius prædestinatio ordine naturæ in æterno decreto Dei præcesserit prædestinationem aliorum hominum, tam quoad gloriam, quam quoad gratiam: ac proinde quoad ipsam præuisionem peccati originalis, quod præsupponit gratiam Adamo collatam, cum sit priuatio illius. Probatur autem, hunc ordinem signorum assignandum esse in mente Dei hoc argumento. Ordinatur volens prius vult finem, quam media; & inter media, prius eligit, quæ sunt nobiliora, & fini propinquiora. Igitur talis ordo assignandus est in mente Dei, qualis est inter finem & media ipsa ad finem relata.

Suarez.

50. TERTIA sententia est Suarez 3. p. disp. 5. sect. 1. alio modo ordinantis hæc instantia rationis in actibus intellectus, atque in actibus voluntatis diuine. Nam in actibus intellectus, ait, ordinanda esse iuxta ordinem prioritatis & posterioritatis, quam res ipsæ seruant ex naturali connexionione inter se: vt quæ re ipsa sunt priores; prius ratione intelligantur à nobis actum diuinæ cognitionis terminare: quæ verò sunt posteriores, posterius ratione intelligantur, eundem actum diuinæ cognitionis terminare. Contrà verò in actibus diuinæ voluntatis ordinem prioritatis & posterioritatis sumendum esse, non ex intrinseca, & naturali connexionione, quam res ipsæ habent ad inuicem, sed ex extrinseca & libera ordinatione, quam sortiuntur ex voluntate Dei: vt illæ concipiantur prius ratione à Deo volitæ, quæ sunt volitæ vt finis;

illæ verò posterius ratione, quæ sunt volitæ vt media ad finem; id quæ sine vlla mutatione rerum, per extrinsecam duntaxat ordinationem Dei, liberè ordinantis vnā rem ad aliam.

51. Fundamentum prioris assertionis est, quia res ita se habent ad cognosci, sicut ad esse. Ergo is ordo concipiendus est in intellectu res perfectè cognoscente, qui est in rebus ipsis. Fundamentum verò posterioris assertionis est, quoniam talis ordo secundum rationem constituendus est in actibus diuinæ voluntatis, qualem ordinem secundum rem seruant actus voluntatis creatæ: quia omnis ordo rationis concipiendus est per analogiam ad aliquem ordinem realem, sed talem ordinem secundum rem seruant actus voluntatis creatæ: ergo similem ordinem secundum rationem concipere debemus in actibus voluntatis increatæ. Minor probatur, quia voluntas creata non solum prius vult finem, quam media, sed etiam media ipsa ordinat ad finem, absque intrinseca mutatione mediorum, per extrinsecam duntaxat ordinationem sui actus.

52. QUARTA sententia conuenit cum præcedente de coordinatione instantium rationis in actibus diuini intellectus, ex connexionione & ordine rerum inter se: discrepat autem ab illa de coordinatione eorundem in actibus diuinæ voluntatis, absque intrinseca mutatione ipsarum rerum, quæ ordinantur. Putat enim hæc sententia, non posse vnā rem ordinari ad aliam, tanquam medium ad finem, ad quam non est natura sua ordinata, per extrinsecam duntaxat voluntatem Dei; sed necessariam esse intrinsecam aliquam mutationem in re ipsa, quæ ordinatur. Fundamentum est, quia implicat, fieri transitum de contradictorio in contradictorium sine aliqua mutatione reali. Sed cum vna res ordinatur ad aliam, ad quam non est natura sua ordinata, fit transitus de contradictorio in contradictorium; quoniam ex non ordinata fit talis res ordinata: igitur aliqua realis mutatio intercedat, oportet. Atqui hæc realis mutatio non potest esse ex parte liberi actus diuini, quia ille non mutatur, cum ex necessario transit in liberum; ergo ex parte ipsius rei, quæ ordinatur.

53. Pro explicatione propositæ controuerſiæ notandum est, hæc instantia prioritatis & posterioritatis in actibus intellectus & voluntatis diuinæ, non deseruire intellectui increato, eo quod ipse non concipit suum actum cum prioritate ad alium, ne quidem virtuali, nisi per respectum ad intellectum creatum, concipientem vnū prius alio; sed deseruire tantum intellectui creato, qui, quoniam non valet vnico actu concipere quicquid perfectionis est in vnico actu Dei, illum concipit per varios conceptus inadæquatos. Vt autem isti conceptus sint ordinati ex parte obiecti, prius concipiendus est actus diuinus terminari ad vnā rationem obiecti, quam ad aliam; quoniam, etſi indiuisibiliter terminetur ad omnes

ad omnes rationes in obiecto existentes, attamen secundum rationem cum fundamento in re, & per analogiam ad actus creatos, possumus eundem actum concipere prius terminari ad vnā rationem, quam ad aliam. Et propter hoc assignantur huiusmodi instantia rationis, vt nobis deferuire possint ad recte & ordinatē concipiendas varias rationes & formalitates, quæ in vno simplicissimo actu Diuinitatis continentur.

54. Dico primò. Prioritas & posterioritas inter actus intellectus, & voluntatis diuinæ sumenda est ex virtuali præsuppositione vnius, & naturali subordinatione alterius. Etenim, quia actus intellectus in Deo virtualiter præsupponitur ad actum voluntatis: contra verò actus voluntatis virtualiter subordinatur actui intellectus, cum nihil possit esse volitum, quin præcognitum; actus intellectus concipiendus est prius ratione, quam actus voluntatis circa idem obiectum. Fundamentum est, quia talis ordo concipiendus est inter ea, quæ sola ratione distinguuntur, qualis intercedit inter ea, quæ distinguuntur realiter. Sed vbi isti actus distinguuntur realiter, actus intellectus præcedit actum voluntatis: actus verò voluntatis consequitur actum intellectus. Ergo similis ordo concipiendus est in actibus diuinis, in quibus sola interuenit distinctio rationis.

55. Dixi, Circa idem obiectum. Quia si actus intellectus comparetur circa vnū obiectum, & actus voluntatis circa aliud disparatum, nulla inter eos intercedet prioritas & posterioritas: quia hæc non intercedit nisi inter ea, quæ ordinem aliquem & connexionem habent ad inuicem penes aliquod tertium. Hinc autem non excluditur, quin idem actus voluntatis secundum aliam formalitatem possit esse virtualiter prior eodem actu intellectus. Idem enim actus voluntatis, consideratus quasi elicited à voluntate, est posterior ratione actu intellectus; quia vt sic actus voluntatis præsupponit actum intellectus, in ratione proponens obiectum. Idem verò actus voluntatis, consideratus vt obiectum eiusdem actus intellectus comprehendens omnes perfectiones diuinas, atque adeo actus ipsos voluntatis, quibus ipsemet actus intellectus obiectum volibile proponit, est virtualiter prior illo; quia vt sic præsupponitur vt ratio, saltem inadæquatè specificans talem actum. Vt amor, quo Deus diligit se, consideratus quasi elicited à voluntate Diuina, est virtualiter posterior cognitione, quā Deus seipsum, suasque perfectiones comprehendit. Consideratus verò vt obiectum eiusdem comprehensionis, est illa virtualiter prior; quia vt sic præsupponitur, vt ratio inadæquatè specificans illam.

56. Confirmatur, nam ex assignato principio is ordo concipiendus est inter ea, quæ sola ratione distinguuntur, qualis intercedit inter ea, quæ realiter distinguuntur. Sed inter actum intellectus & voluntatis creatæ, vbi ista realiter distinguuntur, talis ordo in-

tercedit; nam actus voluntatis creatæ, vt elicited à voluntate, est realiter posterior actu intellectus dirigentis voluntatem. Idem verò actus, tanquam obiectum, ad quod tendere potest intellectus, est prior eodem actu intellectus, vt ratio specificans illum.

57. Ex hac doctrina soluitur primò, quæ ratione Verbum diuinum procedat ex cognitione intuitiua omnium personarum. Quia nimirum, licet cognitio, ex qua procedit Verbum, sit origine prior ipso Verbo, est tamen sub alia ratione posterior Verbo, nempe sub ratione obiecti & termini specificantis. Sub qua ratione Verbum, & Spiritus sanctus sunt priores ratione cognitione ipsa, qua procedit Verbum. Neque hoc præiudicat vel prioritati originis, quā prior est ipsa cognitio, quā procedit Verbum; vel posterioritati ipsius Verbi. Quia prioritas specificatiua, vt constat etiam in rebus creatis, non tollit prioritatem, vel posterioritatem originis, cum sit alterius generis & rationis: & quod in vno genere est prius, potest in alio esse posterius. Confirmatur, nam Pater in ratione originantis est prior Filio, & tamen in aliquo genere est posterior Filio; quia nisi Filius esset, Pater non esset. Quod autem talem habet connexionem in essendo cum alio, vt nisi illud sit, neque hoc esse possit, est aliqua ratione posterius illo: nam esse posterius aliquam importat dependentiam, aut saltem necessariam exigentiam illius, respectu cuius dicitur posterius.

58. Soluitur secundò, quo pacto æternus Pater gignat Filium voluntate complacentiæ. Ratio dubitandi est; quoniam actus complacentiæ, cum sit actus voluntatis, supponit actum intellectus, per modum obiecti actu existentis, circa quod versatur. Igitur nequit Pater æternus complacere sibi de generatione Filij, nisi voluntate cōsequente generationem; cum generatio includat actum intellectus quo proponitur & producit obiectum ipsum cōplacentiæ; quo Pater sibi complacet de generatione Filij; atque adeo actus complacentiæ supponitur ad generationem. Soluitur autem hæc difficultas per assignatum principium. Quia licet generatio supponat actum complacentiæ de eadem generatione in ratione obiecti actu existentis, ac præsentis in eadem æternitate; in ratione tamen actus quasi elicited à voluntate consequitur ad actum ipsum generatiuum. Et sic non repugnat, quo minus se mutuo præsupponant sub diuerso genere ac ratione.

59. Soluitur tertio, qua ratione æternus Pater in priori signo originis, quo præcedit Filium, non solum cognoscat se ipsum, suamque essentiam, sed etiam Filium & Spiritum sanctum, quorum perfectā notitia beatur, contra Scotum asserentem, in priori signo originis Patrem cognoscere tantum se ipsum, suamque essentiam, eaque tantum cognitione beati. Soluitur autem, quoniam Patrem præcedere prioritate ori-

Contra
Scotum.

ginis Filium, non est illum habere esse in aliquo signo, in quo eodem signo non habeat simul esse & Filius, ac proinde non posse Patrem in eo signo cognoscere Filium, utpote nondum existentem. Sed Patrem prioritate originis precedere Filium, est Patrem habere esse à se, Filium verò à Patre, cum omnimoda simultaneitate in essendo, atque adeo in cognoscendo. Vnde nullum est assignabile signum, in quo sit Pater, & nondum sit Filius: sed in quocunque signo est Pater, est etiam Filius, cum hoc tamen discrimine quòd Pater est à se, Filius verò à Patre, ac proinde nullum est assignabile signum, in quo Pater cognoscat se ipsum, & non cognoscat Filium actum existentem.

60. Quapropter falsa est illa propositio, quā Scotus assumit; *In priori originis Pater est, & nondum est Filius*: ut inde inferat, Patrem in eo priori cognoscere seipsum, suamque essentiam, non autem Filium nondum existentem. Etenim aliud est, Filium in priori originis non esse à se, sed à Patre, aliud non esse simpliciter: & quia intuitiva notitia terminatur ad esse rei simpliciter, etiam si Filius in priori originis non sit à se, adhuc tamen, quia est simpliciter, cognoscitur intuitivè à Patre; atque adeo nullum est signum in quo Pater intuetur se, & nō intueatur Filium, & Spiritum sanctum. Dices. Pater prius existit, quàm existat Filius: ergo non existit simul cum Filio. Resp. Pater prius prioritate à quo existit, quàm Filius, concedo; prioritate in quo, nego. Cæterum, quod est valde notandum, etsi nos ob imperfectum concipiendi modum concipiamus Patrem prius existentem quàm Filium, & Spiritum sanctum; tamen hic modus cum imperfectionem importet, non est tribuendus Deo, qui res concipit iuxta naturalem exigentiam ipsarum.

61. Dico 2. Prioritas & posterioritas in actibus diuini intellectus, circa obiecta necessaria assignanda est iuxta prioritatem & posterioritatem ipsorum obiectorum. Prioritas verò & posterioritas in iisdem, circa obiecta libera assignanda est iuxta ordinem diuinæ voluntatis, ut quæ à diuina voluntate sunt prius volita, sint etiam prius ratione cognita: quæ autem sunt posterius volita, sint etiam posterius ratione cognita. Vtraque pars assertionis constat. Nam obiectum præcedit cognitionem, cognitio autem, quæ perfecto modo repræsentat obiectum, proponit illud iuxta ordinem, quo ad ipsam cognitionem præsupponitur. Atqui obiecta necessaria ad actum diuinæ cognitionis præsupponuntur cum ordine, quem habent ab ipsa natura. Contrà verò obiecta libera præsupponuntur cum ordine, quem fortiuntur à libera voluntate Dei. Ergo cum tali ordine repræsentantur ab actu diuinæ cognitionis, quæ obiectum repræsentat, & proponit perfectissimo modo.

62. Ex his deducitur primo scientiam, quā Deus habet de se ipso, esse virtualiter priorem scientiā, quam habet de creaturis: & scientiam, quā habet de creaturis, priorem esse eam, quæ

versatur circa possibilia, quàm quæ versatur, circa futura conditionalia: & hanc ratione præcedere eam, quæ versatur circa futura absoluta. Quorum ratio est, quia scientia cōmensuratur obiecto; ergo iuxta prioritatem & posterioritatem obiectorum concipienda est prioritas, & posterioritas in ipsa scientia. Sicut igitur inter obiecta diuinæ scientiæ Deus præcedit creaturas: inter creaturas autem, possibilia præcedunt conditionalia; conditionalia verò absolute futura: ita scientia, quam Deus habet de se, est ratione prior scientiā, quam habet de creaturis; quæ versatur circa creaturas, scientia possibilem est prior, scientia conditionalium; & hæc prior, quàm scientia absolute futurorum. Quin eadem scientia, quæ versatur circa vnum & idem obiectum, concipienda est prior, ut repræsentat illud secundum vnam perfectionem, quam secundum aliam. Quo pacto scientia, quā Deus habet de seipso, ut terminata ad essentiam concipienda est prior, quàm ut terminata ad personas; & quæ terminatur ad creaturas, ea concipienda est prior, quæ ad rationes priores, & vniuersaliores terminatur.

63. Deducitur secundò. Scientiam visionis supponere in Deo notitiam liberi decreti absolute de re, cuius est scientia visionis; quæ admodum & scientiam de effectu conditionato notitiam decreti conditionati de re, cuius est scientia conditionata: scientiam verò simplicis intelligentiæ nullam supponere notitiam decreti in Deo, nisi tantum possibilem.

Ratio primi est, quia scientia visionis est notitia obiecti existentis in aliqua differentia temporis. Quidquid autem in tempore existit, vilius alicuius liberi decreti Dei existit. Ratio secundæ est: nam eo modo, quo effectus creatus est futurus, supponere debet in causa, quæ ad sui futuritionem necessaria sunt, inter quæ est decretum conditionatum Dei; ergo illud supponi debet ante notitiam effectus sub conditione futuri. Ratio tertij est; quia scientia simplicis intelligentiæ versatur circa possibilia: possibilia autem in esse possibili non dependent ab aliquo decreto Dei, cum ante omne decretum Dei habeant esse possibile vi solius omnipotentia diuinæ, præcedentis quodcunque decretum actuale. Igitur scientia simplicis intelligentiæ nullam supponit notitiam decreti diuini nisi tantum possibilem.

64. Deducitur tertio. Interdum notitiam vnius effectus futuri præsupponere notitiam alterius effectus futuri: ut cum Deus ex existentia vnius rei mouetur ad decernendam existentiam alterius: ut cum ex peccato finali impoenitentiæ præuiso decernit æternam damnationem peccatoris; & ex meritis finalibus præuisis decernit æternam gloriam iustis.

66. Dico 3. Prioritas & posterioritas in actibus diuinæ voluntatis circa obiecta necessaria sumenda est ex prioritate & posterioritate obiectorum; circa obiecta verò contingentia ex libera ordinatione ipsius voluntatis diuinæ circa talia obiecta. Prior pars assertionis patet: quoniam voluntas diuina ad obiecta

necessa-

necessaria fertur necessarium, non modò quoad specificationem, verum etiam quoad exercitium, & secundum omnem modum, quo obiecta ipsa natura sua postulant; nam hæc est propria perfectio voluntatis diuinæ, vt non possit aliter ad obiecta ferri, quàm obiecta ipsa natura sua postulat. Vnde sicut nō potest diligere malum, & odisse bonum: ita nec primario amare creaturas, secundario seipsum: vel inter creaturas ipsas possibiles, perfectius amare imperfectiores, imperfectius verò perfectiores; sed vnamquæque iuxta perfectionem, quā propria natura obiecti exigit: licet subiectiue & ex parte actus omnes equaliter diligat. Habet autem hanc perfectionem diuina voluntas ex eo, quod est prima regula in operando, vt non possit nisi perfectissimum modum operandi habere. Hinc constat, Deum prius diligere seipsum, suasque perfectiones, quàm creaturas, quia seipsum diligit vt obiectum primarium, & causam creaturarū; creaturas verò vt obiectum secundarium, & effectus suæ omnipotentis: Item prius diligere creaturas, quā sibi sunt proximiores, & quoad essentialiter perfectiones similiore.

66. Posterior pars assertionis probatur: nā sicut obiecta cōingentia quoad futuritionem, & mutuam ordinationem inter se pendent ex libera voluntate Dei: ita prioritas & posterioritas in actibus diuinæ voluntatis circa talia obiecta sumenda est ex libera ordinatione eiusdem voluntatis diuinæ; vt quæ sunt ordinata vt finis, sint prius volita; quæ verò vt media, posterius; ac proinde idem actus diuinæ voluntatis, vt terminatus ad obiectum vt finem præconcipiendus est virtualiter prior seipso, vt terminatus ad aliud vt medium. Intelligendum est autē hoc de actu terminato ad finem, & ad media propter eundem finem, non autem de actu terminato ad vnum vt finem, & ad aliud vt medium propter alium finem. Nam tota prioritas & posterioritas in actibus diuinis sumenda est penes obiecta, cum in se nullam habeant prioritatem & posterioritatem, sed potius sit vnus & idem indiuisibilis actus. Obiecta autem nullam habent prioritatem & posterioritatem inter se, nisi certo ordine ad inuicem comparentur vi libertatis diuinæ; intendens vnum vt finem, aliud verò vt medium propter eundem finem.

67. Ex his deducitur, Intentionem esse in Deo virtualiter priorem electione; quia illa est circa finem, hæc circa media. Finis autem præcedit media, cum sit ratio eligendi media. Cæterum hoc intelligendum est, quando finis intenditur independentem ab aliquo medio determinato: nam tunc voluntas finis adæquatè præcedit voluntatem mediorum; cum nullam dependentiam dicat ab hoc vel illo medio in particulari, sed tantum ab aliquo in communi; vnde semper manet eadem voluntas finis, quocumque medio electo. At verò, quando finis intenditur dependentem ab aliquo determinato medio, absque quo finis ipse non intenderetur, tunc voluntas finis non est simpliciter & adæquatè prior voluntate

medij, sed solum secundum quid, & inadæquatè: quia licet sit prior in ratione causæ finalis, est tamen posterior in aliquo alio genere causæ. Vt voluntas, quā Deus voluit Christum, vt caput & finem omnium prædestinatorum, fuit secundum probabiliorem opinionem dependens à remedio peccati originalis, sine quo Christus non fuisset incarnatus: ac proinde talis voluntas eligendi Christum in caput prædestinatorum non fuit simpliciter, & adæquatè prior voluntate eligendi eundem in remedium peccati, sed tantum secundum quid, & in vno dumtaxat genere, nempe in ratione finis, dependentis à remedio peccati in ratione medij; quia si hoc futurum non fuisset, nec Christus electus fuisset.

68. Vnde ulterius sequitur, tale decretum in Deo non esse duplex, alterum ad finem, alterum ad medium; sed vnum adæquatè terminatum ad finem dependentem à medio, & ad medium dependentem à fine. Quo fit, vt non possit mutari circa vnum, quin mutetur circa alterum, quoniam ad vtrumque terminatur indiuisibiliter per mutuam connexionem vtriusque. Contrā verò, quando finis intenditur independentem ab aliquo determinato medio, decretum est duplex: nam tunc, integra manente voluntate finis, variari potest voluntas mediorum particularium. Vt secundum opinionem Scoti manere potuisset voluntas de Incarnatione Christi simpliciter, esto futurum non fuisset peccatum: quoniam in eius opinione Christus fuit electus independentem à remedio peccati. Vnde etiā peccato non futuro, futurus fuisset Christus saltem in carne impassibili. Quare in hac opinione voluntas eligendi Christum est adæquatè prior voluntate redemptionis, sicut & distinctum decretum ab ipso decreto redemptionis, quia vnum separari potuisset ab alio, integro manente principali decreto de fine.

69. Dico 4. impossibilis est libera ordinatio mediorum ad finem, absque aliqua physica mutatione in rebus ipsis ordinatis. Assertio constat ex fundamento quartæ sententiæ. Nam rem vnam liberè ordinari ad aliam, est realis aliqua denominatio, de nouo adueniens rei, quæ ordinatur: ergo prouenire debet ab aliqua noua forma reali; hæc autem esse non potest actus ipse liber diuinæ voluntatis, quia hic non est liber formaliter antecederet ad physicam mutationem creature, sed sit formaliter liber per ipsam physicam mutationem creature, tanquam per essentialē connotatum. Hoc autem contra tertiam sententiam vt certo posito, difficultas insurgit, quænam mutatio sit necessaria, vt vna res à Deo liberè ordinetur ad aliam, ad quam non est suapte natura ordinata.

70. Arrubal 1. p. disp. 58. cap. 4. id efficitur peculiari actione, quæ ex indiuidua sua differentia sit ad talem finem intrinsecè ordinata. Quæ peculiaris actio est adæquatū fundamentum denominationis, quia vna res dicitur esse propter aliam. Cum igitur vult Deus ordinare aliquod medium ad finem, ad quem

Arrubal.

non

non est suapte natura ordinatum, efficit illud peculiari actione, distincta ab ea, qua illud effecisset, si ad talem finem non ordinasset; ratione cuius peculiaris actionis tale mediū intrinsecè respicit talem finem, ad quem dicitur liberè à Deo ordinari. Fundamentum ipsius est, quoniam ordinatio vnus rei in aliam, aut debet conuenire rei ab extrinseca voluntate ordinantis, aut ab intrinseca forma respiciēte rem ipsam, in quam ordinatur: nequit autem hoc cōuenire rei ab extrinseca voluntate Dei liberè ordinantis; quia libera volitio Dei per se spectata non habet intrinsecū ordinem ad finē creatum, vt per extrinsecam denominationem possit talem ordinem rebus impartiri. Ergo si neque res habet à propria essentia, vti habet terra intrinsecum ordinem ad centrum mundi, habere illum debet ab aliqua forma superaddita: quæ alia esse non potest, quàm peculiaris actio, qua talis res intrinsecè ordinetur ad aliam, tanquam ad finem accidentalem & extrinsecum.

Vasquez.

71. Vasquez 1. p. disp. 82. cap. 6. id effici censet per naturalem proportionem rerum, qua inuicem comparantur. Vt quia opus iusti in gratia factum proportionem condignitatis habet cum gloria, si ei gloria datur, dari dicitur intuitu talis operis, quod suapte natura proportionem habet cum gloria. Item quod quis oratione, aut alio pio opere sibi, vel alteri peculiarem gratiam impetret, proportionē congruitatis habet cum tali gratia, quam sibi vel alteri impetrat. Et propterea dicitur Deus talem gratiam conferre intuitu talis operis; sine qua proportionem dici non posset Deū gratiam, vel gloriam cōferre intuitu taliū operū.

Arrubal.
Vasquez.

4. Reg. 13.

72. Ego verò nec priorem modum Arrubalis necessarium, nec posteriorem Vasquez adæquatum existimo. Primum constabit ex dicendis. Secundum probo. Tum quia sæpe Deus operatur vnum propter aliud, etiam si nulla sit vnus ad aliud proportio, aut naturalis connexio; vt 4. Reg. 13. *Si percussisses, inquit propheta Eliseus, Ioam regi Israel, quinques, aut sexies, siue septies, percussisses Syriam vsque ad consummationem.* Cum tamen nulla sit naturalis proportio, aut cōnexio inter percussione[m] terræ & consummationem Syriæ, quam Propheta regi prædixerat, si quinques, aut sexties, vel septies iaculo terram percussisset. Tum quia, stante eadem proportionem naturali vnus ad aliud, potest Deus vnum nō operari propter aliud. Vt stante naturali proportionem operis iusti in gratia facti, posset Deus gloriam conferre iusto, & non intuitu talis operis; quod inde patet, quia etiam si tale opus nōn præcessisset, adhuc Deus potuisset eandem gloriam conferre iusto. Cum autem Deus vnā rem operatur independentem ab alia, quia nimirum etiam illa non existente, adhuc operaturus esset aliam, non dicitur operari vnum intuitu alterius. Quia vnum operari intuitu alterius, importat aliquam dependentiam & causalitatem vnus ab alio.

73. Quare dicendum est, hanc mutationem fieri in rebus ordinandis, vel per dependentiā

in esse vnus ab alio, vel per peculiare modū, quo res ordinanda à Deo producit. Priori modo mutationis vtitur Deus, cum vnū operatur dependentem ab altero, vt vastationē Syriæ dependentem à quinta percussione terræ. In quo casu Syriæ vastatio pendet à quinta percussione terræ; quia ea existente extitisset Syriæ vastatio: & è contra, ea non existente, non extitit Syriæ vastatio. Atque hæc mutatio satis est, vt vnā res dicatur ordinari ad aliā, ad quā nō est suapte natura ordinata. Etenim hoc ipso quod Syriæ vastatio connotat quintam percussione[m] terræ, tāquam conditionē, sine qua ipsa futura non esset, ex ordinatione diuina, pendet ab illa, ac proinde quinta terræ percussio dicitur extrinseco actu libero Dei ordinata ad Syriæ vastationem. Confirmatur, quia frustra ponitur huiusmodi actio peculiaris, intrinsecè ordinans vnū ad aliud: cum omni intrinseco ordine præciso, ex sola voluntate Dei liberè producente vnum dependentem ab alio, sit vnum dependens ab alio, ac proinde ordinatum ad aliud. Posteriore modo vtitur Deus, quando permittit, vel operatur aliquid, vt inde occasionem fumat operandi aliud, vt permittit venditionē Ioseph, vt ex ea occasionem sumeret exaltandi illum: imò etiā cooperatus est cum Ægyptijs ad emendū illū, vt postea exaltaret illū supra totam Ægyptū.

74. Ex dictis ferri potest iudicium de reliquis opinionibus. Nam prima Caietani, etsi verificari possit respectu scientiæ simplicis intelligenti, quæ ad obiecta tendit iuxta ordinem & connexionem, quam res ipsæ seruant in se; ea tamen de scientia visionis verificari nequaquam potest: nam hæc ad obiecta fertur iuxta ordinem & dependentiam, quam fortiuntur ex diuina voluntate: quæ res exequendas ordinare potest prout vult. Potuit enim velle Incarnationem Verbi, vt finem independentem à quocunque determinato medio, homines verò dependentem ab hoc fine, tam secundum esse naturæ, quàm secundum esse gratiæ & gloriæ, & consequenter potuit scientia visionis, quæ ad obiecta fertur secundum ordinem, quem fortiuntur ex libera ordinatione Dei, prius ratione exprimere ordinem vnionis hypostaticæ, quàm naturæ aut gratiæ. Vnde respectu huius scientiæ falsum est Caietani fundamentum.

Caietanus

75. SECUNDA opinio Scoti falsum supponit fundamentum, nempe quod Deus necessariò debeat prius eligere quæ sunt fini suapte natura propinquiora, ac nobiliora. Nam potest Deus pro sua innata libertate prius, hoc est independentius eligere quæ natura sua sunt ignobiliora, & à fine remotiora, vt ex disputandis de Incarnatione suppono.

Caietanus
Scotus.

76. TERTIA sententia in eo tantum deficit, quod asserat, posse diuinam voluntatem rem vnā ordinare ad aliam, ad quam non est suapte natura ordinata, per liberam dumtaxat ordinationem Dei, absque vlla intrinseca mutatione rei ordinandæ. Vnde falsum est fundamentum, quod ad id probandum assumit, nempe quia id potest voluntas creata;

quoniam

quoniam voluntas creata id potest mutatione sui actus: in creata verò voluntas, cum sit immutabilis, nequit hoc prestare per mutationem sui actus; ergo per mutationem obiecti.

77. QUARTA sententia est planè nostra. Atque hæc de signis prioritatis & posterioritatis in communi; plura in materijs proprijs.

DISPVATIO XXIII.

De Potentia productiua Diuinarum Personarum.

SECTIO PRIMA.

An in Diuinis personis sit potentia productiua notionalis realis.

1. **P**RIMA sententia negat. Est Aureoli in 1. dist. 7. p. 1. ar. 2. quod multis probat. Summa probationis est. Vbi nulla est productio elicita, nullum est

principium productiuum: in diuinis nulla est productio elicita: igitur nullum principium productiuum. Maior liquet, quia vbi nulla est productio elicita, nulla est distinctio productionis & producentis: vbi nulla est distinctio productionis & producentis, nullum potest esse principium producens, cum inter productionem & productum intercedere oporteat distinctio. Minor primi syllogismi probatur; nam in diuinis duæ tantum sunt productiones, generare, & spirare: at nulla ex his est elicita, sed vtrique identificata cum principio ipso generante, & spirante. Confirmatur, quia Pater non habet potentiam realem, vt sit Pater; alioqui haberet potentiam realem ad seipsum producendum: ergo nec habet potentiam realem ad gignendum Filium. Consequentia probatur, nam ideo Pater est Pater, quia Filium gignit: ergo si haberet potentiam ad gignendum Filium, haberet potentiam ad esse Patrem.

2. SECUNDA sententia affirmat. Est S. Thomæ 1. p. q. 41. ar. 4. Syluij ibid. & communis Scholasticorum cum Magistro in 1. dist. 7. quæ adeo vera est, vt nequeat sine maxima temeritate negari. Fundamentum est. In Deo est realis productio, à producente realiter distincta; ergo est realis potentia productiua. Antecedens constat ex disputatis de processionibus in communi. Consequentia verò patet, quia vbi est productio à producente realiter distincta, est realis potentia: si igitur in Deo est realis productio à producente distincta, erit realis potentia productiua. Non igitur potentia productiua in Deo dicit solam non repugnantiam, & actuaalem connexionem terminorum, vt Aureolus autumat, sed veram & realem rationem principij.

3. DICES. Potentia dicitur respectu termini possibilis. Atqui in Deo nihil est possibi-

le. Igitur in Deo non est potentia realis. Minor patet, nam quidquid in Deo est, actu est, vt pote ens necessariū & à se. Maior probatur, nam potentia productiua origine præexistit termino producendo: ergo concipi, & esse potest sine termino actu existente. Respondeo cum distinctione minoris: in Deo nihil est possibile, prout possibile dicit contingens, concedo, prout possibile continetur sub necessario productio, nego. Ita S. Thomas loco præcitato ad 2. Ad probationem distinguo antecedens: quidquid in Deo est, actu est, prout actu esse excludit potentiam passiuam, & temporis durationem, concedo; prout actu esse excludit potentiam actiuam, & prioritatem originis, nego: quia hoc non repugnat actui puro. Nego autem, potentiam actiuam in Deo concipi, aut esse posse sine termino actu existente; quia licet terminus originetur à potentia, quoniam tamen originatur necessario, & essentialiter, nequit intelligi potentia productiua in Deo, quin simul intelligatur actu producens, atque adeo cum termino actu originato. Neque enim implicat, aliquid esse prius origine, & tamen concipi non posse absque termino à se originato; quando actu originare est de essentia principij originantis, vt est respectu potentie productiue notionalis diuine. Neque esse prius origine aliud importat, quàm esse id, à quo est originatum: quod stare potest cum simultaneitate conceptionis originantis cum ipso originato.

4. Ad fundamentum oppositæ sententiæ distinguo minorem: in Deo nulla est productio elicita actiua, concedo; nulla est productio elicita passiuæ, seu quasi passiuæ, nego. Atque hæc sufficit ad potentiam productiuam realem, vt per se patet. Ad probationem concedo minorem, de generare & spirare actiuo; nego autem de generare & spirare passiuo, respectu cuius tantum ponitur potentia productiua in Deo. Ad confirmationem nego consequentiam. Ad cuius probationem distinguo antecedens: ideo Pater est

Pater

Aureolus.

S. Thomas.
Syluius.
Magister.
Scholastici

S. Thomas